

ILLÚZIÓK NÉLKÜL

A NAGYSZERŰ PILLANATOK ÉS AZ ELSZALASZTOTT LEHETŐSÉGEK KORÁNAK MONDJA AZ ELMŰLT TIZENÖT ESZTENDŐT KÖVÉR LÁSZLÓ. A FIDESZ ORSZÁGOS VÁLASZTMÁNYÁNAK ELNÖKE A GAZDASÁG TALPRA ÁLLÍTÁSÁNÁL IS NEHEZEBB FELADATNAK LÁTJA AZ ORSZÁG JÖVŐBE VETETT HITÉNEK VISSZAADÁSÁT.

■ OSZTOVITS ÁGNES itthon@hetivalasz.hu

– Vezetett valaha naplót?

– Többször megpróbáltam, de egy-két napnál tovább nem jutottam. Nagyon bánom, de naplórészhez olyan nagymérvű önfegyelem és rendszeresség kell, ami belőlem hiányzik.

– A naplórészről azért kérdezem, mert a napokban került a boltokba Pünköshti Árpád Szepőlóten fogantatás című, a Fidesz indulásáról szóló könyve, amelynek egyes kitételei határozott és indokolt kételyeket keltenek. Könnyebb lenne megcáfolni őket a korabeli feljegyzésekkel.

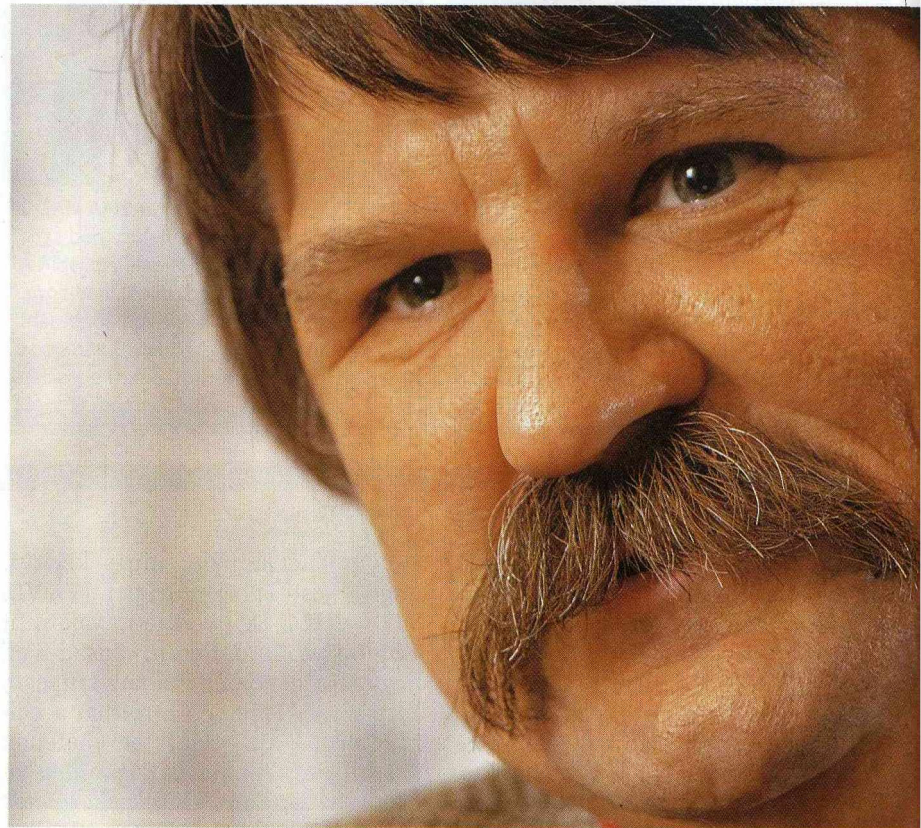
– Emlékeim azért vannak, meg másoknak is vannak, hál' istennek. Nemrég az egyik volt kollégista barátom, aki egyébként nem szerepel még a helyi politika élvonalában sem, küldött szét kétségbeesett hangú kör-e-mailt. A könyvben például az ő szájába adott mondat, amit a kollégistatársairól állított, nem felel meg a valóságnak, és soha nem nyilatkozott *Pünköshti Árpádnak*. Ennyit a hitelességről.

– Szóval, jó lenne most a napló. Talán még arra is, hogy lassan felnőtté váló gyerekeinek hitelesen beszámoljon a rendszerváltozásról.

– Valóban, tizennyolc lesz a nagyobbik fiam márciusban.

– Ha megkérdezné, apa, legyek-e politikus, mit felelné neki?

– Remélem, nem árulok el számára kellemetlen titkot. 2002 áprilisában, a választások első éjszakáján azt mondta, hogy most akkor ő jogi egyetemre fog jelentkezni, és politikus lesz. Anélkül, hogy én bármiféleképpen befolyásoltam volna. Szerencsére az elmúlt három és fél évben ez többször nem került szóba, úgyhogy remélem, csak

hirtelen felindulás volt ez a kijelentés. A jogi kar azért egyelőre maradt.

– Nehéz most, immár tizenöt év távlatából elmagyarázni a fiataloknak, hogyan jutott odáig az 1988–89-ben még lelkes magyar közvélemény, hogy lépten-nyomon hangoztassa, mennyire utálja a politikát. Lehet, hogy valakik szíjták ezt az utálatot?

– Egyrészt szíjták is, másrészt vitakoznék a kérdésben foglalt állítással, mely szerint óriási lelkesedés lohadt volna le mostanra, tizenhat év alatt. Mert gondoljunk bele, állítólag mi negyvenvalahány éven keresztül hón áhítottuk és vártuk, hogy végre ránk törjön a szabadság, a demokratikus választás lehetősége. És vessük össze azzal, hogy amikor ez megadatott, amikor a politikusok nem tettek még semmit, amivel lejárathatóvá váltak volna, tehát az első szabad választásokon mindösszesen 54 százaléknian vettek részt, és ebből az 54 százalékból is a kommunisták, volt kommunisták pártjaira szavazott a választók 13 százaléka. Azt kell hogy mondjam így utólag, a lelkesedésnek nyomát sem látom. Mi, akik részt vettünk egyfajta elit-

politizálásban az Ellenzéki Kerekasztalnál, meg akik úgy százezredmagunkkal ott voltunk egy-egy jobb demonstráción, rendezvényen június 16-án vagy március 15-én a Kossuth téren vagy a Hősök terén, mi azt gondoltuk, hogy lelkesedés járja be az országot. Ez – utólag sajnos be kell látni –, bár érthető illúzió, de mégiscsak illúzió volt.

– Amit akkor valóságnak vélték?

– Pontosabban elhittük, hogy az egész ország lelkesedik, és nem voltunk hajlandók komolyan venni vagy értékelni, értelmezni azt a közömbösséget, ami a társadalom jelentős részéről a változásokat körülvette.

– Mai fejjel nyilván sok mindent másként gondol, másként is csinálna. Mi az, amit jónak lát, mi az, amit kudarcnak?

– Ha csak a Fidesz megalakulásától számítom az időt, az elmúlt tizennyolc év, tehát egy felnőtt emberré válás időszaka, úgy, ahogy van, az életem nagyon szép időszaka – az egyik oldalról nézve. A másik oldalról, az elvesztegetett lehetőségek oldaláról, a kudarcok oldaláról a legszörnyűbb esztendőket is magában foglalja.

– **Miért ez a kettősség?**

– A '88–89-es önmagunkat, érzéseinket, vágyainkat, illúzióinkat érzem most – 2005 végéről visszatekintve – meggyalázva. Nem tudok ma már olyan büszke lenni, és felhőtlen jó érzéssel visszaemlékezni azokra az egyébként

FOTÓ: GILICZE BALINT

„A '88–89-es önmagunkat, érzéseinket, vágyainkat, illúzióinkat érzem most – 2005 végéről visszatekintve – meggyalázva.”

kétségkívül felemelő és szép pillanatokra sem, amelyekben részem volt a Fidesz megalakulásának éjszakáján vagy az első parlamenti ülésen 1990-ben, avagy az Orbán-kormány megalakulásának, eskütételének napján. Az ember ugyanis óhatatlanul azt mérlegeli, hogy ez alatt a tizenhét-tizenkilenc év alatt az ország nemcsak önmagához képest, hanem a bennünk akkor meglévő várakozásokhoz, vágyakhoz, elképzelésekhez képest hova jutott.

– **A gazdasági helyzetre gondol, vagy az ország morális állapotára?**

– Az ország gazdasága mély szerkezeti válságban van. Még az úgy-ahogy jól mutató gazdasági növekedési adataink mögött is a multinacionális cé-

gek teljesítménye áll. A hazai kis- és középvállalkozásokra jobb esetben a stagnálás, rosszabb, gyakoribb esetben a csődök, a körbetartozás, a perspektívanélküliség és az ebből fakadóan lassan, de biztosan fölfelé kúszó munkanélküliség jellemző. S a két gazdaság között alig van kapcsolat.

– **Ha az ember Budapest utcáit járja, mégsem azokat a lepusztult autókat látja, mint a hetvenes-nyolcvanas években.**

– Az ország az elmúlt tizenöt évben a fogyasztást, az élet minőségét tekintve talán lépett előre. Csakhogy ez is annak fényében vizsgálандó, vizsgálható, hogy – ha jól emlékszem – 2000-ben jutottunk el arra a gazdasági szintre az egy főre jutó nemzeti össztermék tekintetében, ahol 1989-ben voltunk. Pedig akkor sem éreztük magunkat túlságosan jó anyagi helyzetben, tehát tíz év tulajdonképpen kiesett az életünkéből. Más oldalról pedig a szegénység viszonylagos. Azok az emberek, akik ugyanúgy élnek, mint 1989-ben, vagy urambocsá!, kicsit jobban, azt látják, hogy ahhoz az életmintához képest, amit a médiumok, a reklámok s tulajdonképpen maga a politika is sugall, vagy azokhoz képest, akik az ő környezetükben tisztességtelenül, nem teljesítményük alapján meggazdagodtak, bizony szegények. Nagyon sokan úgy élték meg az elmúlt tizenöt évet, mint a kirívó egyenlőtlenségeket hozó bizonytalanság korát, ami a Kádár-korszak viszonylagos létbiztonságát felváltotta. Márpedig, mint egy Fassbinder-film címe állítja: *A félelem megeszi a lelket*. Az elmúlt tizenöt év nagyon sok vonatkozásban szétrágtta a magyar társadalom lelkét.

– **Könnyebb lesz az országot gazdaságilag talpra állítani, mint kihúzni az embereket a letargiából?**

– Már a Medgyessy-féle kormányzás első évének a végén lehetett ezt érzékelni. 2002 tavaszán nemegyszer hallottam, hogy „tisztelet képviselő úr, az én helyzetemben lévő, már 50 év fölötti, gyermekeit elbocsátó, a minimálbérnél valamivel többet kereső ember semmiféle anyagi előnyben nem részesült az önök kormánya jóvoltából. Sem a diákhitel, sem a lakástámogatás, sem az adókedvezmény, sem a minimálbér két és félszeresére emelése engem nem érintett, egy dolgot köszönök önöknek, hogy négy éven keresztül felemelt fejfel járhattam a saját hazámban”. És ezt egy év alatt sikerült tönkretenni a Kovács László-féle „tanuljunk meg kicsik lenni” című életfilozófiával. Azzal, hogy a gazdák előtt éppenhogy kinyíló pers-

pektívákat egy tollvonással sikerült eltörölni a földtörvény módosításával. Hogy szemben azzal, amit ígértek – vagyis hogy semmit nem tesznek tönkre, nem változtatnak meg, nem fordítanak a visszajára abból, ami jó volt –, mindent szétverték a Széchenyi-tervtől kezdve a lakástámogatásig és végül a családtámogatási rendszerig. December 5-ről nem is beszélve. Tehát azt gondolom, hogy a legnagyobb kártétel nem az anyagi világban, nem a gazdaságban történt, hanem az emberek lelkében. Reményt éleszteni 1998-ban, nyolcvényi kínlődás, szenvedés, várakozás után nem volt olyan nagyon nehéz, hiszen az emberek már annyira szerettek volna bízni valamiben, a jövőben. Ilyen szempontból, mondhatni, könnyű helyzetben volt az Orbán-kormány. És kezünk-re játszott isteni adományként a millennium esztendeje is, az ünnepléssorozat, amit megítélésem szerint sikerült tisztességesen megszerveznünk. 2002-ben nemcsak gazdasági értelemben volt emelkedő pályán az ország, hanem erkölcsi, lelki értelemben is.

– **Plakátjaikon önkritikusak: voltak hibák. Hol tévedett a Fidesz a rendszerváltozás folyamatában? Mi volt az, amit másképp kellett volna csinálni?**

– Pontosítsunk: azt mondjuk, hogy vannak hibák, amelyeket soha többé nem akarunk elkövetni. Azokat sem, amelyeket a *Medgyessy–Kuncze–Gyurcsány* trió követ el nap nap után, s azokat sem, amelyeket a bennünket megelőző kormányok követtek el. 1990 óta természetesen mi is sokszor hibáztunk, rengeteg kérdésben foglaltunk el, főleg a legeslegelején, az első két esztendőben népszerű, szellemesen fogalmazott álláspontot – erkölcsileg és társadalompolitikailag hibás kiindulópontból.

– **Mondana példát?**

– Azt gondolom, hogy a kárpótlás kérdésében a kisgazdáknak volt igazuk. Most már a tisztesség okán is illene ezt belátnia az akkori rendszerváltoztatott elitnek. Ahhoz képest, ami kárpótlás vagy privatizáció címén történt, nem okozott volna nagyobb káoszt, és messze tisztességesebb lett volna, ha legalább megkíséreljük a tulajdont azoknak vagy azok leszármazottainak visszajuttatni, akiktől annak idején elvették. És ezt főszabállyá téve kellett volna kezelni az ebből származó számos problémát.

– **Személyes sérelmek?**

– Nekem, nekünk két, anyai nagyapámtól államosított taxin kívül nem nagyon lett volna mit visszakérni. Ezért kaptunk is hetvenezer forintnyi kárpótlási jegyet, amit el is vesztettem

valahol. Nem érdekelt, de ma már úgy gondolom, akkori álláspontunkra nem lehetek büszke. Ugyanakkor minden tévedésünk részben az adott történelmi korban, részben pedig a mi életkorunkban rejlett. Tehát ha újrakezdenénk sem hiszem, hogy másképp tudnánk gondolkodni.

– **Amikor szinte az egyetlen padsockból bevonultak a Parlamentbe, ismerték ezt az országot?**

– Ha nem tekintem provokációnak a kérdést, természetesen az a válasz, hogy első generációs vidéki értelmiségieként annyit ismertünk belőle, amennyit addigi életutunk lehetővé tett.

– **Miért provokatív ez a kérdés?**

– Korábban azt kérdezte, nem szándékosan szítják-e a politikaellenes indulatokat. Azt gondolom, hogy tizenöt éve, az első parlamenti ülés óta a posztkommunista elitnek – ha már egyszer történelmi bűnei, múltja és jelene (gondoljunk csak '56 leverésére vagy a privatizációra) miatt nem tud magának erkölcsi respektust teremteni – elemi érdeke, hogy a bizonytalan, elkötelezetlen választók megítélését tekintve lerántsa maga mellé az összes politikai szereplőt, csoportot. És szerintem ez a folyamat 2005-re befejeződött. Tehát ez az év egyszer s mindenkorra korszakhatár is a magyar demokrácia fejlődésében, amit tudomásul kell vennünk, és meg kell próbálnunk alkalmazkodni hozzá. A tudomásulvétel nem azt értem, hogy úgy kell tenni, mintha a világ mindig is így maradhatna, természetesen meg kell próbálni megváltoztatni az emberek értékítéletét. De jó, ha tudjuk, hogy ma ebben a helyzetben vagyunk.

– **Tehát igaza van a mérvadó értelmiségnek, amikor elsiratja az elvi politizálást? Amikor a politikusokat kárkoztatja?**

– Egyszerű lenne azt állítani, hogy az elmúlt tizenöt év az úgy, ahogy van, szőröstül-bőröstül kidobandó, és a magyar történelem sötét lapjaira fog kerülni.

ni. Ellenkezőleg. Azt gondolom, hogy minden aktuális bajunk, problémánk dacára az elmúlt tizenöt évben megteremtődtek a feltételek arra, hogy Magyarország visszatérjen önmagához. Mindazért, ami rossz volt az elmúlt tizenöt évben, nem lehet kizárólag a politikusokat felelőssé tenni. A politikusok azért is olyanok, amilyenek, mert az értelmiség elfeledkezett egy nagyon fontos funkciójáról, amit *Bibó István az Elit és szociális érzék* című tanulmányában megfogalmazott, vagyis hogy értékteremtő és értékmérő, mintaadó le-

„Az első parlamenti ülés óta a posztkommunista elitnek elemi érdeke, hogy lerántsa maga mellé az összes politikai szereplőt, csoportot.”

gyen a társadalom számára. Tehát a politikusok pont olyanok, mint amilyenek azok az értelmiségiek, akik ilyen vagy olyan megfontolásokból, értékrendek alapján vagy éppenséggel csak egzisztenciális harcaikat leplezendő, szekértáborokba gyűltek a politikusok köré, mögé, egyfajta szabadcsapatként.

– **Abban mégis igazuk van, hogy nem beszélhetünk elvi politizálásról.**

– Ez részben nekik is köszönhető. Vagyis ha egy politikus nem tud a pártpolitikai hovatartozásán fölülemelkedni, az megítélésem szerint megbocsátható. Sőt, ha egy politikus állandóan bűnbánatot tart meg utólag játssza a bölcset, akkor előbb-utóbb hitelét veszti. Ezzel szemben az értelmiség bizony megtehetné volna, hogy mércét állít előbb saját maga elé, aztán meg a politikai elit elé. Ehelyett az elsöprő médiafölényben lévő balliberális véleményformáló értelmiség minden aljasságot, korrupciót, jogtiprást, hazugságot megengedhető eszköznek tart, „csak az Orbán vissza ne jöjjön”. Másrészt pedig rossz hírem van magunk számára. Ahogy körbenézek a világban, mindaz, ami Magyarországon tizenöt éven keresztül zajlott, és eljuttatott bennünket ilyen-olyan illúzióinktól a mai, kissé kiábrándult állapotunkig, az nem volt ellentétes a világtendenciákkal. A tömegmédiá alapvetően átalakítja a demokráciát, és sok tekintetben megkérdőjelezi, gátolja annak

működését. A hatalomnak egyre inkább csak a látszata az, amiről az emberek a választásokon döntenek.

– **Térjünk vissza a kampányhoz. A Fidesz mint párt mit rontott el? Milyen hibákat nem szabadna még egyszer elkövetnie?**

– Pártként azt a négy esztendő rontottuk el, amelyben a legsikeresebbek voltunk. Tehát a kormányzásunkat, mert kormányoztunk elsősorban és másodsorban, és csak harmad-, negyedsorban politizáltunk. Pont ellenkezőleg, mint a mostani MSZP–SZDSZ-koalíció Gyurcsány Ferencel vagy Medgyessy Péterrel az élen, akik nem kormányoznak, ellenben politizálnak. Tehát a viszonylagos sikereik a gyalázatos kormányzati teljesítményükhöz képest innen eredeztethetők. Voltak nyilvánvaló hibák: az agráriumban bizonyos értelemben kényszerpályán mozogva a *Torgyán Józseffel* kötött kényszerkoalíció okán elvesztegettünk három esztendőt. Négy évre elrontottuk Budapest-politikánkat a négyes metró leállításának előkészítetlen, rossz kommunikációjával, és utóbb már nem tudtunk letérni arról a kényszerpályáról, amire magunkat helyeztük. Emögött volt egyfajta önhittség, ha úgy tetszik, az általunk megtapasztalt erőbe vetett hit, hogy igenis tudunk mit kezdeni az országgal. Számos hibát követtünk el a kormányzásban is. Bízunk olyanokban, akikben nem kellett volna, nem bízunk olyanokban, akikben kellett volna, cseréltünk ott, ahol nem kellett volna, nem cseréltünk ott, ahol kellett volna. De így sem hiszem, hogy több hibát követtünk el, mint bármelyik kormány az elmúlt tizenöt évben. Amit viszont az asztalra letettünk, mérhető, és több annál, mint ami eddig bármelyik kormánynak megadatott. Jó érzés, hogy részem lehetett benne.

– **Illúzióink nem lehetnek, de hit nélkül nehéz lenne nekivágni a választás évének. Milyen eredménnyel lenne elégedett? Miben bízik?**

– Erős hite csak annak lehet, aki képes megszabadulni az illúzióitól. Hiszem, hogy Magyarországot ezentúl is azok tartják meg, akik akarnak, remélnék valamit az élettől nemcsak a maguk, hanem a gyermekeik, unokáik számára is. Akik – ha már maguk nem „disszidáltak” sem '56-ban, sem a nyolcvanas években – nem akarják innen elküldeni boldogulást remélő fiaikat, lányaikat. Akiknek ez a föld, Magyarország a hazájuk, s nem csupán egy üzleti vállalkozás, a Magyar Részvénytársaság telephelye. Tudom, hogy ők vannak többen, s ezért győzni fogunk jövő tavasszal.

HIRDETÉS

Ön szerint felkészült-e a Fidesz a 2006-os választások megnyerésére?

A: IGEN B: NEM

Várjuk szavazatát sms-ben a **06-30-30-30-717**-es telefonszámra. A szavazók között értékes könyvjutalmat sorsolunk ki. (Az sms nem emelt díjas.)

T-Mobile
Jobb veled a világ

